

w celu usprawnienia systemu sprawiedliwości w Polsce poprzez wprowadzenie w kodeks postępowania karnego, kodeks postępowania administracyjnego, kodeks postępowania cywilnego, kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia pojęcia :

1. **ekscepcja peremtoryjna – powodująca oddaleniem powództwa lub wniosku :**

- 1) na skutek dawności, przedawnienia
- 2) na skutek braku popierania i braku zainteresowania się sprawą „fataliae iuris”
- 3) na skutek powagi rzeczy osądzonej lub sprawy osądzonej uznającej za prawdę
- 4) na skutek sprawy załatwionej w drodze postępowania pozasądowego

2. **ekscepcja dylatoryjna – powodujące tamowanie i odroczenie sprawy :**

- 1) na skutek niewłaściwości Sądu / organu : miejscowego, rzeczowego;
- 2) na skutek niesprawności : błędów pisowni, błędów formalnych, braków formalnych, przejęzyczenie
- 3) na skutek intercesji – żądania zmiany strony
- 4) żądania zmiany strony i zmiana żądania

Źródło:

W prawie rzymskim

Pozwany był zobowiązany udowodnić fakty, na których opierał swoją ekscepcję, i obowiązywała odtąd zasada podana przez [Ulpiana](#): *Reus excipiendo fit actor – pozwany przez zarzut procesowy staje się powodem*. (W kwestii [ciężaru dowodu](#) pozwanego traktowano tak, jakby był powodem).

Wyróżniano m.in. następujące ekscepcje:

- *exceptio legis Laetoriae* – zarzut podstępnego wykorzystywania [małoletnich](#) (osób między 14 a 25 rokiem życia)
- *exceptio quod metus causa* – zarzut realnej, poważnej i bezprawnej groźby psychicznej lub fizycznej, która powodowała przymus psychiczny (tzw. *vis compulsiva*).

W rozwoju prawa prywatnego duże znaczenie miało tzw. *exceptio doli*, czyli zarzut podstępu:

- *exceptio doli generalis* – nieuczciwego działania w złym zamiarze
- *exceptio doli specialis* – świadomego i celowego wprowadzenia w błąd osoby zarzucającej ekscepcję przy dokonywaniu przez nią konkretnej czynności prawnej

W dawnym prawie polskim

Ekscepcje funkcjonowały także w [postępowaniu sądowym Polski przedrozbiorowej](#).

Najpopularniejsze były:

- ekscepcje peremptoryjne:
 - [dawności](#) – okoliczności powodującej wygaśnięcie praw powoda do rzeczy, np. [przedawnienie](#)

- *fataliae iuris* (M. fatalia iuris) – upływu roku i sześciu tygodni, w czasie których powód nie popierał sprawy, co świadczyło o jego braku zainteresowania dla przebiegu postępowania
- sprawy osądzonej, *rei iudicatae* (M. *res iudicata*) – wskazanie, że zapadł już wyrok w danej sprawie (por. *ne bis in idem*)
- sprawy załatwionej, *rei contractae* (M. *res contracta*) – wskazanie, że strony porozumiały się w danej sprawie bez wchodzenia na drogę sądową
- **ekscepcje dylatoryjne:**
 - niewłaściwości sądu
 - miejscowej (ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego) – zgodnie z zasadą *actor sequitur forum rei* (powód udaje się do sądu pozwanego)
 - rzeczowej (ze względu na rodzaj przedmiotu sporu) – np. spory o nieruchomości toczony między szlachtą sędziły sądy podkomorskie
 - ze względu na stan pozwanego – np. chłopcy mogli samodzielnie odpowiadać wyłącznie w sądzie dominialnym, duchowni przed sądem świeckim tylko w sprawach spadkowych, mężatki tylko w asystencji męża
 - niesprawności pozwu – dawne prawo polskie wymagało zachowania zasady formalizmu procesowego, stąd przyczyną zgłoszenia tej ekscepcji mogło być popełnienie błędu w treści pozwu (np. niewymienienie wszystkich tytułów pozwanego lub przejęzyczenie w czasie odczytywania pozwu)
 - intercesja – powołanie się na zachodźcę i żądanie zmiany strony
 - plurium litis consortium – żądanie zmiany strony z jednoosobowej na wieloosobową

Źródło fragmentu: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ekscepcja> / Wikipedia
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Intercesja>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Exceptio_non_adimpleti_contractus

https://pl.wikipedia.org/wiki/Exceptio_rei_venditae_et_traditae

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ekscepcja;3897039.html>

<https://sjp.pl/ekscepcja>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Res_iudicata

Gdzie na podstawie obecnych przepisów ekscepcja wyglądała by następująco „przykłady”:

Typ ekscepcji :	Kodeks postępowania karnego lub prawo karne	Kodeks postępowania administracyjnego lub prawo administracji	Kodeks postępowania cywilnego lub prawo cywilne	Kodeks post. wykroczeń :
Przedawnienie	- art. 101 kk	- art. 189h kpa	- art. 118 kc	- 45 kw

		- art. 189j kpa	- art. 199 kpc odrzuc.	
Brak zainteresowania, brak stawiennictwa oraz popierania	- art. 46 kpk - art. 57 kpk - art. 117 kpk - art. 129 kpk - art. 331 kpk - art. 12 kpk	- art. 94 kpa - 61 kpa cofnięcie	- art. 74 kpc - art. 237 kpc - art. 428 kpc - art. 203 kpc cofa - art. 355 kpc	- 71 kpw
Sprawa osądzona i inne przesłanki	- art. 17 kpk	- 156 kpa - 105 kpa - 61a kpa	- art. 366 kpc - art. 824 kpc - art. 182 kpc - art. 186 ¹ kpc oddal. - art. 199 kpc odrzuc. - art. 194 / 186/ 199 - 379 kpc nieważn.	- 61 kpw - 5 kpw
Sprawa załatwiona „ugoda”	- art. 23a kpk - art. 494 kpk	- 114 kpa - 96 kpa mediacja	- 184, 223 kpc - 917 kc, 355 kpc - art. 199 kpc odrzuc.	
Niewłaściwość	- art. 31 kpk - art. 24 kpk - art. 25 kpk	- 21 kpa - 20 kpa	- art. 16 kpc - art. 17 kpc - art. 27 – 30 kpc	
Niesprawność pozwu	- art. 120 kpk	- art. 64 kpa	- art. 199 kpc odrzuc. - art. 130 kpc - art. 194 kpc	
Zmiana żądania		- art. 64 kpa	- art. 193 kpc - art. 194 kpc	

Zmiana stron			174, 180, 192, 194, 196 kpc	
Błędy lub aktualizacja orzeczenia o aktualne dane personalne	- 105 kpk	- art. 113 kpa - art. 105 kpa	- 350 kpc	

•

2. Wprowadzenie

105 § 5 kpk – Sąd w przypadku zmiany danych osobowych i adresowych strony, świadków, uczestników postępowania, składu sędziowskiego, składu prokuratorskiego, składu adwokackiego na wniosek strony – aktualizuje orzeczenie o aktualne dane osobowe, a w przypadku zmiany danych osobowych (składu sędziowskiego, prokuratora, adwokata, biegłego, tłumacza, mediatora) – modyfikuje je z urzędu

113 § 4 kpa – Organ w przypadku zmiany danych osobowych i adresowych strony, świadków, uczestników postępowania, składu sędziowskiego, składu prokuratorskiego, składu adwokackiego, referenta – aktualizuje orzeczenie o aktualne dane osobowe, a w przypadku zmiany danych osobowych (składu sędziowskiego, prokuratora, adwokata, biegłego, tłumacza, referenta, mediatora) – modyfikuje je z urzędu

350 § 4 kpc - Sąd w przypadku zmiany danych osobowych i adresowych strony, świadków, uczestników postępowania, składu sędziowskiego, składu prokuratorskiego, składu adwokackiego na wniosek strony – aktualizuje orzeczenie o aktualne dane osobowe, a w przypadku zmiany danych osobowych (składu sędziowskiego, prokuratora, adwokata, biegłego, tłumacza, mediatora, notariusza) – modyfikuje je z urzędu